DOI: https://doi.org/10.64076/ap261102.13

Nelia Nikulina
Kharkiv National Automobile and
Highway University, Kharkiv, Ukraine
ORCID iD: 0000-0001-7832-7407
Karolina Voitiuk
Kharkiv National Automobile and
Highway University, Kharkiv, Ukraine

FOREIGN LOANWORDS IN MODERN PROFESSIONAL DISCOURSE OF TRANSPORTATION SPECIALISTS

Abstract. The article deals with the peculiarities of foreign vocabulary functioning in the professional speech of transport sector specialists. The main sources and causes of borrowings are analyzed, and the role of Anglicisms in the formation of modern transportation terminology is determined. The processes of adaptation of foreign words at the lexical, semantic, and grammatical levels are considered, and the issue of the appropriateness of using borrowings in professional communication is highlighted.
Keywords: foreign vocabulary, foreign borrowings, professional speech, transportation terminology, Anglicisms, professional communication.

Неля Нікуліна
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет, Харків, Україна
ORCID iD: 0000-0001-7832-7407
Кароліна Войтюк
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет, Харків, Україна

ЧУЖОМОВНА ЛЕКСИКА В СУЧАСНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ТРАНСПОРТНИКІВ

Анотація. У статті досліджено особливості функціонування чужомовної лексики в професійному мовленні фахівців транспортної галузі. Проаналізовано основні джерела та причини запозичень, визначено роль англіцизмів у формуванні сучасної транспортної термінології. Розглянуто процеси адаптації іншомовних слів на лексико-семантичному та граматичному рівнях, а також висвітлено проблему доцільності використання запозичень у професійній комунікації.
Ключові слова: чужомовна лексика, іншомовні запозичення, професійне мовлення, транспортна термінологія, англіцизми, професійна комунікація.

Стрімкий розвиток транспортно-логістичної системи, глобалізація світової економіки та впровадження новітніх цифрових технологій зумовлюють постійне оновлення термінологічного апарату професійних мов. Транспортна галузь як

одна з найдинамічніших сфер людської діяльності потребує чіткої, уніфікованої та міжнародно зрозумілої комунікації. У цьому контексті чужомовна лексика (насамперед англомовного походження) стає невід'ємною складовою професійної мови транспортників, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета статті – розглянути особливості використання запозичених слів у сучасному професійному мовленні, визначити причини їх появи та проаналізувати походження окремих термінів транспортної й логістичної сфер.

Поняття запозичених слів

Запозичені слова – це слова, які українська мова перейняла з інших мов. Вони можуть входити до мови поступово або з'являтися досить швидко, коли виникає потреба назвати нове явище чи поняття. Запозичення існували в українській мові протягом усього її розвитку. Наприклад, слова "автомобіль", "телефон", "університет" і "комп'ютер" мають іншомовне походження, але сьогодні є звичною частиною української лексики. Особливо активно нові запозичення з'являються з розвитком науки, техніки, економіки та міжнародних зв'язків. У професійному мовленні це помітно ще більше, адже спеціалістам потрібно називати нові процеси, технології та явища.

Серед основних пластів чужомовної лексики в мові транспортників можна виділити такі тематичні групи:

1. **Логістичні та операційні терміни:** *хаб (hub), фрахт (freight), крос-докінг (cross-docking), мультимодальність (multimodality), аутсорсинг (outsourcing).*

2. **Технічні поняття та інформаційні технології:** *диспетчеризація, трекінг (tracking), GPS-моніторинг, тайм-слот (time-slot), валідація.*

3. **Професійні жаргонізми та професіоналізми:** *тягач, фура, спідометр, каботаж, автопілот.*

Причини появи запозичень у професійному мовленні

Однією з основних причин появи запозичених слів є розвиток нових професій і технологій. Разом із новими поняттями часто приходять і назви, що вже використовуються в інших країнах. Однак запозичення не завжди пов'язані лише з появою нового поняття, іноді іншомовне слово починають використовувати через його поширеність у певній професійній сфері або міжнародний характер відповідної галузі.

Походження професійних запозичень

Запозичені терміни транспортної та логістичної сфер мають різне походження. Частина з них увійшла в українську мову безпосередньо або через інші європейські мови, а їхня історія пов'язана з латинською та грецькою мовами. Розглянемо походження термінів, що найчастіше використовуються у професійному мовленні фахівців транспортних систем, технологій і логістики.

1. Логістика

Слово "логістика" має складну історію. Його пов'язують із грецькими словами, що стосуються міркування та обчислення, а сучасний термін поширився в

європейських мовах, зокрема в англійській формі *logistics*. У професійному мовленні логістика означає планування й управління матеріальними та пов'язаними з ними інформаційними потоками. У транспортній сфері вона охоплює організацію переміщення та зберігання продукції, оптимізацію витрат і координацію транспортних процесів.

2. Термінал

Слово "термінал" походить від латинського *terminalis*, що означає "кінцевий". У транспортній сфері терміналом називають пункт для посадки й висадки пасажирів, навантаження та вивантаження вантажів. Терміналом також може бути частина порту, призначена для обробки контейнерних та інших вантажів. Отже, первісне значення, пов'язане з поняттям кінцевої точки, збереглося в сучасному професійному використанні слова.

3. Диспетчер

Слово "диспетчер" пов'язане з англійським *dispatcher*, утвореним від дієслова *dispatch* – "відправляти". Слово увійшло до професійної лексики для позначення працівника, який координує та контролює рух транспорту або перебіг певних процесів. У транспортній галузі диспетчер стежить за виконанням графіків, передає інформацію та допомагає узгоджувати роботу учасників усіх процесів перевезення.

4. Експедитор

Слово "експедитор" пов'язане зі словом "експедиція", яке походить від латинського *expeditio* і поширилося в європейських мовах, зокрема у французькій *expédition*. У сучасній транспортній сфері експедитор – це фахівець, який організовує перевезення вантажів, координує пов'язані з ним операції та, залежно від умов роботи, забезпечує оформлення необхідних документів.

5. Контейнер

Слово "контейнер" запозичене з англійської мови: *container* утворене від дієслова c*ontain* – "містити, вміщувати". Це відповідає сучасному значенню слова: контейнер є спеціальною тарою або місткістю для розміщення, зберігання та перевезення вантажів. У транспорті контейнери важливі тим, що дають змогу переміщувати вантажі різними видами транспорту без повторного пакування кожної одиниці товару.

6. Маршрут

Слово "маршрут" запозичене з німецької мови: *Marschroute* – складне слово, пов'язане з поняттями маршу та шляху. Один із його компонентів – французьке *route*, тобто "шлях". У сучасній українській мові маршрут – це визначений шлях руху транспортного засобу або напрямок пересування.

7. Транзит

Слово "транзит" поширилося через західноєвропейські мови. Його пов'язують з італійським *transito* та латинським *transitus* – "проходження, перехід". Латинське слово походить від дієслова *transire* – "переходити, проходити".

Сьогодні транзитом називають перевезення пасажирів або вантажів через певну територію до іншого пункту призначення.

Англіцизми в сучасному професійному мовленні

Окрему групу сучасних запозичень становлять англіцизми – слова та вирази, запозичені з англійської мови. Вони особливо поширені у сфері бізнесу, маркетингу, інформаційних технологій та управління. У професійному спілкуванні можна почути слова "дедлайн", "стартап", "бренд", "маркетинг", "менеджер", "контент" і "фідбек". Деякі англіцизми мають усталені українські відповідники. Наприклад, замість слова "фідбек" у багатьох випадках можна сказати "зворотний зв'язок", а замість "дедлайн" – "кінцевий термін". Вибір залежить від ситуації та від того, з ким відбувається спілкування.

Англіцизми активно входять у сучасне професійне мовлення, однак не кожне іншомовне слово є необхідним. Запозичення варто використовувати доречно, особливо якщо в українській мові вже є точний і зрозумілий відповідник. У неформальному професійному спілкуванні такі слова можуть бути звичними, проте в офіційних документах краще дотримуватися усталеної української термінології та не замінювати українські слова іншомовними без потреби.

Переваги та недоліки використання запозичень

Запозичені слова мають як позитивне значення для розвитку мови, так і певні недоліки. Вони дають змогу називати нові поняття та явища, а використання міжнародної термінології полегшує професійне спілкування між спеціалістами з різних країн. Використання чужомовних термінів має вагомі переваги тоді, коли вони є інтернаціоналізмами, що, зокрема, забезпечує міжнародну уніфікацію: стандартні міжнародні терміни спрощують комунікацію під час транскордонних перевезень; також сприяє лаконічності вислову за умови, що один запозичений термін замінює описову конструкцію (наприклад, *"кросдокінг"* замість *"процес відвантаження товарів безпосередньо через склад без тривалого зберігання"*). Наприклад, фахівцю з логістики важливо розуміти усталені міжнародні терміни, якщо він працює з іноземними партнерами або професійною документацією.

Водночас надмірне використання іншомовних слів може ускладнювати сприйняття інформації. Це особливо помітно тоді, коли замість зрозумілого українського слова використовують складний іншомовний термін лише для того, щоб мовлення здавалося більш професійним. Тому надмірне використання чужомовної лексики без потреби (коли існують точні та усталені українські відповідники) призводить до захаращення професійного мовлення та ускладнює розуміння фахових текстів початківцями або суміжними фахівцями. У таких випадках важливо враховувати ситуацію та адресата. У вузькому професійному середовищі спеціальні терміни можуть бути цілком доречними, а під час

спілкування з людьми, які не є фахівцями в певній галузі, краще використовувати зрозумілі слова або пояснювати значення спеціальних термінів.

Висновки

Чужомовна лексика є важливим джерелом поповнення та оновлення терміносистеми транспортної галузі. Більшість новітніх запозичень є виправданими, оскільки вони відображають нові поняття та явища в сфері транспорту і логістики. Проте вживання іншомовних слів у професійному мовленні транспортників має бути виваженим, доцільним та відповідати нормам української науково-технічної мови, збереженню якої варто приділяти належну увагу на всіх щаблях використання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Горох – словозміна та словотвір. Етимологічний словник української мови. URL: https://goroh.pp.ua (дата звернення: 06.10.2026).

2. Словник української мови. Словник.ua. URL: https://slovnyk.ua (дата звернення: 06.10.2026).

3. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org (дата звернення: 07.10.2026).

4. Енциклопедія Сучасної України. URL: https://esu.com.ua (дата звернення: 07.10.2026).

5. Словник іншомовних слів / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; уклад.: Л. В. Музичко, Л. М. Шкарапута, С. М. Морозов. 2-ге вид., допов. та доопрац. Київ : Наукова думка, 2019. 785, [1] с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr00 00020003 (дата звернення: 07.10.2026).

6. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ : Головна редакція Української радянської енциклопедії АН УРСР, 1974. URL: https://ev.vue.gov.ua (дата звернення: 07.10.2026).